

УДК 616.314-77

І.А. Ожоган

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ПИТАНЬ ДІАГНОСТИКИ В СТОМАТОЛОГІЇ

Івано-Франківський національний медичний університет

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасний етап професійної медичної підготовки лікарів-стоматологів характеризується значним збільшенням обсягів, складністю і зростанням темпів засвоєння навчального матеріалу. Це є наслідком «інформаційного вибуху» в науці, який привів до виникнення нових напрямів, дисциплін, розділів наукових знань, що закономірно зумовило інформаційне перенасичення навчальних програм підготовки спеціалістів усіх стоматологічних профілів [1, 2].

У цих умовах особливо зростає роль педагогічної майстерності викладача, рівень його психолого-педагогічної і методичної готовності керувати процесом підготовки лікаря-спеціаліста на сучасному рівні вимог, розв'язувати нові проблеми вищої медичної освіти [3].

Виклад основного матеріалу дослідження.

Одним із провідних напрямів навчання лікарів-стоматологів є проведення діагностики пацієнтів, уміння застосовувати суб'єктивні й об'єктивні методи обстеження й обирати додаткові та лабораторні методи. Це зумовлює правильне встановлення діагнозу із застосуванням чинних класифікацій. У навчальному процесі з цією метою застосовуються діагностичні алгоритми, які є основою діагностичного процесу. Кожний лікар-стоматолог при визначенні діагнозу діє за певними алгоритмами, яких він був навчений або розробив сам у процесі своєї практичної діяльності. Але слід зазначити, що лікарі ніколи не називають алгоритмом ту струнку систему розумового аналізу, яка приводить до встановлення діагнозу. Більше того, часто лікарю здається, що він установив діагноз інтуїтивно, спираючись на своє «внутрішнє відчуття». Проте завжди в усіх випадках після відповідного аналізу можна досить детально відтворити всю послідовність його роздумів, тобто скласти алгоритм.

Клінічна діагностика пацієнтів є варіантом медичного розпізнавання, під яким розуміють віднесення патологічних станів, процесів чи біологічних об'єктів до певного класу. До медичного розпізнавання належать і клінічна діагностика, і прогнозування перебігу процесу, ідентифікація яких-небудь речовин або мікроорганізмів і т.п.

Розробка алгоритмів розпізнавання – складний процес, що вимагає певних навичок і багатого досвіду роботи. При цьому необхідно

враховувати, що шлях розпізнавання захворювань має бути найбільш економним. Тому особливий інтерес представляє використання вже готових алгоритмів розпізнавання, створених досвідченими фахівцями. Такі алгоритми можна використати в процесі навчання лікарів-стоматологів визначенню діагнозу, що дає можливість усунути низку діагностичних помилок, дозволяє правильно мислити, знайти оптимальний шлях встановлення діагнозу, розробити тактику лікаря для різноманітних ситуацій.

Діагностичний алгоритм - це точна загальнозрозуміла інструкція про поетапне виконання у визначеній послідовності елементарних розумових операцій і дій для встановлення всіх захворювань, що проявляються даним провідним синдромом. Головним завданням викладача на практичних заняттях стає навчання студентів правильній і логічній послідовності дій, умінь і думок щодо встановлення діагнозу і проведення диференційованої діагностики з іншими подібними захворюваннями, врахування впливу певних шкідливих чинників, супутньої загальної патології.

Діагностичний алгоритм указує шлях до діагнозу, тобто визначає всі дії лікаря, які він має виконати, щоб установити діагноз. Відправною точкою при цьому є синдром, який розуміється як симптомокомплекс, ззовні єдиний для будь-яких захворювань різних органів і систем, незалежно від етіології і патогенезу захворювань, а також від ураженого органа чи системи (наприклад, біль, набряк, асиметрія обличчя, рентгенологічні ознаки і т.п.). Слід зазначити, що при цьому до поняття «синдром» увійдуть і деякі вагомні симптоми, що мають досить багату, різноманітну характеристику. В основі діагностичного алгоритму лежать синдромний принцип клінічного мислення і принцип оптимальної діагностичної доцільності.

За синдромного принципу діагностики можна виділити такі етапи мислення, що приводять до визначення діагнозу:

1. Збір інформації.
2. Виявлення провідного синдрому.
3. Виділення низки вирішальних симптомів найбільш вірогідного патологічного процесу.
4. Визначення за вирішальними симптомами найбільш вірогідної етіології чи характеру даного патологічного процесу.
5. Визначення за вирішальними симптомами

найбільш вірогідної нозологічної одиниці.

6. Визначення за вирішальними симптомами найбільш вірогідної фази захворювання, його ускладнень і завершення.

Принцип оптимальної діагностичної доцільності – це ефективна диференційована діагностика і достовірне розпізнавання хвороб у найкоротший час за мінімального обсягу лікарських досліджень і врахування мінімальної кількості вирішальних симптомів. Це визначення підкреслює, що симптоматична інформація не може бути рівнозначною. Деякі симптоми мають високу діагностичну цінність, дозволяють діагностувати певну хворобу, а інші зустрічаються при багатьох хворобах і не є диференціальними. Тому основним завданням стає виділення головних ознак, вирішальних симптомів. Численні дослідження, збір великого обсягу інформації про хворого часто не гарантують успіху лікарю, який нерідко перетворюється в диспетчера, який направляє хворого в різні лабораторії, діагностичні кабінети, до консультантів і т.п., тоді як слід прагнути виділення мінімуму симптомів, що дозволяють розпізнати кожну нозологічну одиницю. Очевидно, що виділення мінімуму вирішальних симптомів становить немалі труднощі. Тому необхідним при навчанні є вирішення ситуаційних задач для діагностики і диференційованої діагностики. Так, типовими в терапевтичній стоматології є диференційована діагностика глибокого і середнього карієсу, глибокого карієсу і гострого пульпіту, гострого пульпіту і гострого або загострення хронічного періодонтиту, каріозних та некаріозних уражень твердих тканин зубів, захворювань пародонта, інфекційних та неінфекційних захворювань слизової оболонки ротової порожнини, онкопатології ротової порожнини, запальних і дистрофічних захворювань скронево-нижньощелепного суглоба та ін. [4, 5].

Після проведення диференційованої діагностики з іншими подібними захворюваннями за необхідності застосовують додаткові інструментальні або лабораторні методи, дають змогу з високою імовірністю підтвердити попередній діагноз і встановити остаточний, розширений клінічний діагноз. Діагноз у терапевтичній стоматології має базуватися на застосуванні прийнятих в Україні і за кор-

доном класифікацій захворювань, які чітко вказують вид захворювання, ступінь розвитку, поширеність патологічного процесу. Окрім цього, встановлюючи діагноз, слід звертати особливу увагу студентів і лікарів на поєднання кількох видів захворювань у одного пацієнта (карієс і генералізований пародонтит, захворювання пародонта і скронево-нижньощелепного суглоба, карієс і некаріозні ураження), а також захворювання, які стосуються хірургічної й ортопедичної стоматології, ортодонції. За наявності в пацієнтів ургентних станів або гостробольових симптомів установлення діагнозу базується на основній хворобі.

Отже, правильне і логічне встановлення діагнозу в пацієнта створює умови для складання комплексного плану лікування, який має базуватися на застосуванні сучасних методик і матеріалів, усуненні гостробольових симптомів, відновленні естетики і функції.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, при викладанні терапевтичної стоматології необхідно навчати майбутніх лікарів-стоматологів застосуванню діагностичних алгоритмів, які забезпечать логічне, конкретне і чітке встановлення діагнозу в пацієнта, на основі чого розробляють план лікування із застосуванням сучасних методик.

Література

1. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах: метод. посібник / В.Є. Мілерян. - К., 2003. – 80 с.
2. Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти: монографія; за ред. В.М. Бебика. - К.: МАУП, 2004.- 200 с.
3. Кремень В.Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // АН ВШ України // Інформаційний вісник. – К., 2004.- №3. – С.6-13.
4. Терапевтична стоматологія: підручник: у 4 т. – Т.3. Захворювання пародонта / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.]. – К.: Медицина, 2008. – 616 с.
5. Терапевтична стоматологія; за ред. проф. А.К. Ніколішина. - Т.2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 280 с.

**Стаття надійшла
11.03.2015 р.**

Резюме

Наведені особливості викладання терапевтичної стоматології студентам стоматологічних факультетів із питань застосування діагностичних алгоритмів для встановлення діагнозу. Одним із провідних напрямів навчання лікарів-стоматологів є проведення діагностики пацієнтів, уміння застосовувати об'єктивні методи обстеження та вибирати додаткові й лабораторні методи. Це зумовлює правильне встановлення діагнозу із застосуванням чинних класифікацій.

Розробка алгоритмів розпізнавання – складний процес, що вимагає певних навичок і багатого досвіду роботи. Діагностичний алгоритм - це точна загальнозрозуміла інструкція про поетапне виконання у визначеній послідовності елементарних розумових операцій і дій для встановлення всіх захворювань, що проявляються даним провідним синдромом. Головним завданням викладача на практичних заняттях стає навчання студентів правильній і логічній послідовності дій, умінь і думок щодо встановлення діагнозу і проведення диференційованої діагностики з іншими подібними захворюваннями.

Діагностичний алгоритм указує шлях до діагнозу, тобто визначає всі дії лікаря, які він має виконати, щоб установити діагноз. Відправною точкою при цьому є синдром, який розуміється як симптомокомплекс, ззовні єдиний для будь-яких захворювань різних органів і систем, незалежно від етіології і патогенезу захворювань, а також від ураженого органа чи системи. В основі діагностичного алгоритму лежать синдромний принцип клінічного мислення і принцип оптимальної діагностичної доцільності. Принцип оптимальної діагностичної доцільності – це ефективна диференційована діагностика і достовірне розпізнавання хвороб за мінімального обсягу лікарських досліджень і врахування мінімальної кількості вирішальних симптомів. Необхідним у навчанні є вирішення ситуаційних задач для діагностики і диференційованої діагностики. Діагноз у терапевтичній стоматології має базуватися на застосуванні прийнятих в Україні і за кордоном класифікацій захворювань, які чітко вказують вид захворювання, ступінь розвитку, поширеність патологічного процесу. Таким чином, правильне і логічне встановлення діагнозу в пацієнта створює умови для складання комплексного плану лікування, який має базуватися на застосуванні сучасних методик і матеріалів, усуненні гостробольових симптомів, відновленні естетики і функції.

Ключові слова: терапевтична стоматологія, діагностичні алгоритми, навчання, види діагнозу, сучасні методи лікування.

Резюме

Приведены особенности преподавания терапевтической стоматологии студентам стоматологических факультетов по вопросам применения диагностических алгоритмов для постановки диагноза. Одним из главных направлений обучения врачей-стоматологов является проведение диагностики пациентов, умение использовать объективные методы обследования и избрать дополнительные и лабораторные методы. Это создает условия для правильной постановки диагноза с использованием принятых классификаций.

Разработка алгоритмов – сложный процесс, который требует определенных навыков и большого опыта работы. Диагностический алгоритм – это точная понятная инструкция поэтапного выполнения в определенной последовательности элементарных мыслительных операций и действий для восстановления всех заболеваний, которые проявляются ведущим синдромом. Главным заданием преподавателя на практических занятиях является обучение студентов правильной и логической последовательности действий, умений и мышления относительно постановки диагноза и проведения дифференцированной диагностики с другими заболеваниями.

Диагностический алгоритм указывает путь к диагнозу, определяет все действия врача, которые он должен провести, чтобы установить диагноз. Отправной точкой при этом является синдром, симптомокомплекс – снаружи единый для различных заболеваний разных органов и систем, независимо от этиологии и патогенеза заболеваний, а также от поврежденного органа или системы. В основе диагностического алгоритма лежат синдромный принцип клинического мышления и принцип оптимальной диагностической целесообразности. Принцип оптимальной диагностической целесообразности – это эффективная дифференцированная диагностика и достоверное распознавание заболеваний при минимальном объеме врачебных исследований и минимальном числе решающих симптомов. Необходимым при обучении является решение ситуационных задач для диагностики и дифференцированной диагностики. Диагноз в терапевтической стоматологии должен базироваться на использовании принятых в Украине и за рубежом классификаций заболеваний, которые четко указывают вид заболевания, степень развития, распространенность патологического процесса. Таким образом, правильная и логическая постановка диагноза у пациента создает условия для планирования комплексного лечения с использованием современных методик и материалов, устранением остробольовых симптомов, восстановлением эстетики и функции.

Ключевые слова: терапевтическая стоматология, диагностические алгоритмы, обучение, виды диагноза, современные методы лечения.

UDC 616.314-77

THE MODERN APPROACH TO THE EDUCATIONAL PROCESS FOR DIAGNOSIS IN DENTISTRY

Ozhogan I.A.

Ivano-Frankivsk National Medical University

Summary

In this work there are features of delivering the therapeutic dentistry students in dental faculties on the application of diagnostic algorithms to make a diagnosis. One of the main feature of education dentists is to diagnose a patient, ability to use the objective methods of examination and chose the additional and laboratory methods.

This leads to the correct diagnosis using these accepted classifications. Clinical diagnosis of patients has medical recognition option which is defined by pathological conditions, processes or biological objects. The medical recognition option includes a clinical diagnosis and prognosis of the process, identification of any substances or microorganisms etc. Development of recognition algorithms is a complex process that requires certain skills and a lot of experience. However, the way of revealing the disease should be economical. Therefore, the particular interest is to use a ready-recognition algorithms that were created by experienced professionals. These algorithms can be used in teaching dentists for making the diagnosis, makes it possible to eliminate a number of diagnostic errors, helps to think correctly, to find optimal diagnosis, to develop a doctor tactics for a variety of situations. Diagnostic algorithm is a precise instruction on commonly phased implementation of elementary mental operations and actions to establish all diseases in a defined sequence. The main task of the teacher at the practical lessons is to study students for the correct and logical sequence of actions, skills and ideas which helps them for defining the diagnosis and differential diagnosis with other similar diseases. Diagnostic algorithm give a way to the diagnosis, defines all actions of a doctor that he must do for establishing the diagnosis. The starting point for this is a syndrome that is understood as a symptom. It is common for any disease of various organs and systems, regardless of the etiology and pathogenesis of a diseases, as well as the affected organ or system (eg., pain, swelling, asymmetry of the face, radiological signs, etc.). We should note that the concept "syndrome" will include some significant symptoms, which in turn has a quite diverse characteristic. The basis of the diagnostic algorithm underline the principle of a syndromic clinical thinking and a principle of the optimal diagnostic relevance. The principle of optimal diagnostic expediency include an effective differential diagnosis of a disease, accurate recognition of a disease with a minimum amount of medical research and a minimum number of main symptoms. Some symptoms has high diagnostic value and helps to diagnose a disease, and others are not so useful for differentiating. Therefore, the main task is to select main features and symptoms. Training is needed to solve different situational problems for the diagnosis and differential diagnosis. In particular, the most common for therapeutic dentistry is a differential diagnosis of deep cavities and medium, deep caries and acute pulpitis, acute pulpitis and exacerbation of acute or chronic periodontitis, carious and non-carious lesions of teeth hard tissues, periodontal disease, infectious and non-infectious mucous membrane diseases of the mouth, oral cavity cancer pathology, inflammatory and degenerative diseases of the temporomandibular joint and others. After the differential diagnosis with other similar diseases we take into account additional instrumental and laboratory methods. It give an opportunity to confirm the preliminary diagnosis and advanced clinical diagnosis. Diagnosis in preventive dentistry should be based on the application of classifications of diseases which clearly indicate the type of disease, the degree of prevalence of pathological process. In addition, a students and doctors should pay a special attention on a combination of several types of diseases in one patient during the diagnosis. Thus, a right and logical diagnosis in a patient creates conditions for the preparation of a comprehensive plan of treatment. It should be based on the use of modern techniques and materials. It could eliminates pain symptoms, restores function and aesthetics.

Key words: dentistry, diagnostic algorithms, education, types of diagnosis, modern methods of treatment.